

A KARNEVÁL

Mirko Božić

Mrko, Filip és Sukan hiába keresték Blažt. Még Pera sem látta reggel óta. Meg akarták tudni, mennyi pénzt keresett favágói szolgálatával, amit, mint hallottak, a lakosságnak végzett. Attól féltek ugyanis, és nem alaptalanul, hogy keresetét elissza, „mint annak a rendje”, pedig még mindig nem késő búzát, „petrolt” és olajat venni.

Mrko és Sukan meg akarták várni, de Filip valamiért siettette őket. Végül is zavartan otthagyta a másik kettőt, és elindult egymagában a falu felé, azok meg majd később jönnek utána, ha megtalálták Blažt és „beszélnek a fejével, hogy okosan gazdálkodjon”.

Az ég éppen abbahagyta a pityergést, és fölszakadoztak a felhők. A meglocsolgatott utcákon itt-ott apró tócsák feketedtek és csillogtak, akár az ócska nyugdíjas kalocsnikon a lakkos fényű foltok. A tetőkön és a felső emeletek nyugati ablakain sápadt, langyos napsugár hunyorgott és fölföllobbant állhatatlanul; a sötétszürke, rendetlen falkákban rohamozó hatalmas felhőgomolyagok minduntalan kitakargatták és borogatták, akár a lelkiismeretes kedves nővérek a pislákoló életű beteget. A felhőfelvonulás hátában, gyöngéd és könnyű szárnyú ösztökeként jeges szél bizsergetett, félénken kerülgette a védett helyeket, és mintegy szánon siklott az utcák kiugró ablakai mentén, melyek, huzatosak lévén, vidáman átengedték. Mint amikor a bűzös piacteret fellocsolják és felsöprik, vagy amikor a megannyi bujaságot látott ágyat kiszellőzik és fölfrissítik, úgy készülődött nagyban a város szélesre tárt istállóinak, óljainak, vermeinek ajtaját-ablakát, és tele marokkal hinteni széjjel a karnevál legbőszebb nyilvános paráznaságait és kacagtató esztelenségeit.

A karnevál ez idő tájt kezdődik.

Nézzétek az emberi ízlésnek ezt a vásárát, a szánalom diadalát, egyetlenegy szenvedélynek: a vágnak megfeszíttetését és sírbatételét.

Mert ősrégi szokás, hogy ezen a napon a hatalomtartók megengedik a nyilvános lázadást, melyben a szegénység, féktelenségének tetőfokán, rézszezségében, szenvedélyei kiélésének önkívületében, máglyát gyújt a gyűlölt jelkép alá, azok örömeire gyönyörűségére, akik a szabadságból gúnyt űznek. Ezzel a tettel a csöcselék önmagát gúnyolta ki, mert holnap minden kialszik zavaros fejében, és megint a puskatús, a templomharang és a pénz az úr. Minden, ami volt, látomás volt, vágy, s talán — ó, jaj! — sikoly cs próbálkozás; „Krnje”¹⁾ még él, itt van, ott van, amott is, nézd, milyen otromba és kövér, tele kitüntetésekkel, falánk és hatalmas, összeszedi ő

megint a szertehányt, nyomorúságos figurákat, és annyira bonyolult, oly szomorú játékot űz velük, hogy azt csak életnek lehet nevezni.

Kezdődik a karnevál.

Itt vannak, kirajzanak a lázadók az udvarokból, sutorognak és forrnak az utcákon, mint a hús a katonakondérokban, rend nélkül állnak csapatokba és vezér nélkül rohamoznak. Ma senki sem szomjazik borra, senki sem éhezik húsrá, ma testvériesülnek az emberek a kosztümök hazug tarkaságában. Az álarc eltakarta az arcot, a nyomort és a bűnt, de nem a nőt is, „aki a pokolban is keresőben és keresett lesz”.

Megkezdődött a karnevál.

A mellékutcákon legelsőnek az „alamizsnások” egy-egy kis csoportja zarándokol, arcuk, kezük bemázolva rikító színű olajfestékkel, piros krepppapírral és szénmel; szerény kis baksisért egy-egy szegényes, de ritka élvezetet kínálnak az adakozónak. „Zenekart” alakítottak, hangszereik konyhai fűtelek, marhatülkök, petróleumos bádoggannák, vasutas fűtülők; porolóval verik a feneküket, mintha dobolnának, karnagy helyett pedig százkosaras kutyát vezetnek pórázon, farkára gubacsot, konzervdobozokat és lyukas osztrák aprópénz-fűzért kötöttek. Vagy — a legközönségesebb szavakkal jósolnak és bizarrabbnál bizarrabb jóvendöléseket mondanak. Amarra, egy kör közepén, vigyorog, tótágast áll, hányja-veti magát, rúgkapál, mint a „parádés majom”, a többiek meg kazacsok ritmusban tapsolnak hozzá. Egyesek összekoldulják szinte a vacsorát, oly módon, hogy valamely közismert városi éhenkórászt kikiáltják „Európa legfalánkabb emberének”, mire ez bánatos, éhségtől megnyúlt pofát vág, ízléstelenül ásítózik, és mekeg, mint a csecsemő: „Mama, cicit, cicit akarok!”

A városi vagabundusok céhének rendes évi előfizetői ezek, akik az egymás között kialakított hagyomány szerint űzik ezt a nagybőjt előtti ipart. Rongyaikra a legpiszkosabb és legfoszlottab foltokat varrták; közöttük „a rend őrei” „fabuzogányokat” hordanak gyökerestül és földestül. Az „inkasszások” aprópénzt csörgetnek korszókból és ragadnak a járókelőkhöz, bezörgetnek a zárt kapukon és udvariasan hálálkodnak, vagy közönségesen átkozódnak; de az „üzlettársak” szüntelenül szemmel tartják őket.

A tüzéségi istállók mellett, amerre Filip a rövidebb utat választva igyekezett hazafelé, egy sereg gyerek állta el útját. A „mackó” körül tolongtak. Mint rendesen, a „mackót” ezúttal is Sjekirica és Kero „magiszter”, a legravaszabb és legtekintélyesebb „városi kártyamaherek és szélhámosok” aknázzák ki. A bevételt háromfelé osztják, két rész nekik, egy a „mackónak” jut, az idén azonban, úgy látszik, csak elfelezik. Fehér zseké-sapkájuk és a farsangi papírkigyó csíkjai alatt ezért csillog a szemük és mosolyog a bajszuk. Kero, a pénztárnok, artikulálatlanul morog, mintha hebegős volna, és az első bevételeket csörgeti egy hatalmas majolika éjjeli-edényben. Ezt az „valódi cirkuszi számot” a fáradhatatlanul szellemes Sjekirica propagálja, és az emberek megállnak már csípős szavajárása miatt is. Sjekirica egy megtermett fűtköst tart jobb kezében, baljában pedig a lánc karikáját. Ezen táncol „a talpas”. A medvebőr alatt, melyből száll a por, és amelyet az idomító bolhaporral szórogat „a bolhák miatt”, ember izzad; spárgával átkötött zsakokba csavart lába látszik csupán, meg fekete bőrkesztyűben a keze; kifelé nem lát semmit, egész biztosan (a szemnyílásokra Sjekirica szándékosan leengedte belülről a vörös posztó „sisakrostélyt”), mert vaksin botorkál és egyre a fal felé dülöngél, nehezen, sípolva lélegzik az orr és a száj nyílásain. Sjekirica időnként megfeszíti, majd hirtelen meglazítja a láncot, mire a medve a földre huppan. Vagy a bottal ösztökéli, hogy „hoppaszasa” táncoljon.

¹ A karneváli herceg népies neve.

A gyerekek visítanak örömben, és önkéntelenül is félnek a „macskótól”. A járókelők megállnak, és élvezik ennek a tökkelütöttnek a kínzátását a bőr alatt.

— Tessék, tessék, még csak öt-hat óra hosszat... — kiáltozik Sjekirica. — Fenekére egy dinár, a lopckájára két dinár, tessék, tessék! Rajta, rajta, tessék...!

És jönnek a gyerekek sorban. Mintha a fegyverforgatást gyakorlonak vagy izmaikat erősítenék, miután odavetik a „taksát”. Kero perselyébe és Sjekirica átnyújtja nekik a botot, istenigazából, szadista módon odasóznak „a medve” vékonyára vagy hátára. Az fölüvölt, de „gazdájának” simogatására és dicséretére, nyoszorógvé csakhamar megcsendesedik.

Filip kezdetben gonoszul csak vigyorgott, de látva, hogy ezeknek az „uraknak” könnyen hullik a markába a pénz, elkomorult, mert meg volt győződve, hogy szemmel látható csalással jutnak hozzá. A „talpas” jó vastagon kipárnázta magát — tartotta Filip —, és az a dörmögés az ütés után egyszerű és könnyen fölismerhető alakoskodás. Hirtelen elhatározta hát, föláldez egy dinárt, hogy jó nagy ütésével végére járjon a zsványfortélynak. Fogával megoldotta vászonzacskóját, kikapogatta belőle a dinárt, majd babonásan megköpködté, mintha ruletten próbálna vele szerencsét.

— Addsa csak ide nekem! — kiáltotta oda nyersen Sjekiricának, Kerónak pedig odanyújtotta az egydinárost.

Sjekirica valahogy nyugtalanul forgatni kezdte a fejét, és a kíváncsi tekintetek ellenére sem akarta megengedni neki.

— Neked nem lehet!... Add vissza a dinárt!

— Oszt mér nem lehet? — ellenkezett Filip, csak megerősödve abbéli nézetében, hogy a medvebőrbe bújt ember tetteti magát.

— Ez csak a gyerekeknek van, a polgároknak! — jutott eszébe a kifogás Sjekiricának. — Neked ötször annyiba kerül!

— Rendben van — szolt fogcsikorgatva Filip —, itt van még négy dinár! — Kioldotta zacskót, és Kero szeme láttára öntötte bele a kétdinárosokat a gyalázatos edénybe.

— Add oda, add oda neki! — kiáltozta a kölyökhad, az alkudozásban felcsigázott érdeklődéssel és türelmetlenül várva, mikor szó oda a macskónak ez a vállas paraszt.

— Nesze — mondta Sjekirica más választás híján —, csak vigyázz, az ülepére...

Be sem fejezhette, máris suhintott a bot, és ólmos, tompa ütéssel úgy odamázolt a test domborulatára, hogy csak úgy porolt.

— Ufsz! — szisszent föl a közönség.

— Oaoaoau... — jajgatott a „mackó” levegőért kapkodva. Kezével le akarta emelni a medvefejet, de rettenetesen süttötte Filip „zsíros kenete”. s a megkeményedett bőrrel bajlódva hol ülepét dörzsölgette esetlenül, hol a súlyos fejrészről próbált szabadulni.

— Mars! — haragudott meg Sjekirica a parasztra. — Nem a szamarad!

Azonnal boldogtalan „sorstársával” kezdett foglalatoskodni, csokoládéval vigasztalgatta, melyet a kerek, nyálas nyíláson át dugdosott be neki. Ezzel az orvossággal, úgy látszott, már sokkal jobban érezte magát a „mackó”. Elálló, lógó, hamis fülébe ordította Sjekirica:

— Jó medve vagy, jó medve!

És ezzel a mesterkedéssel végül is rábírtá, hogy előbb lassan, majd mind vadabbul és súlyosabban topogjon megint azokon az elefánt lábakon.

Filip elégedetten elporoszkált a falu felé. Esze ágában sem volt bánni, hogy olyan nagyot ütött, noha jobb karjában megrándult egy ín, és ez most bosszontja. Minél előbb találkoznia kell Perkával, hogy kioktassa nemcsak a következő bírósági tárgyalásra, hanem arra is, hogyan viselkedjen a lenticiek előtt.

Naplemente előtt, mindezek az utcákon, mint ahogy a bűz csúszik a kanálisokon a patak felé, özönlének a tér irányában e háborzongató „iparosok” menetei és a vad képű, magános maskarák. A kávéházi kirakattüveg előtt, a templomi és kolostori ablakok rácsai alatt, az előljáróság és a hivatalok előtt, a templom tövében torkollik össze ez a lavina, tüntetően orgiázik, vakmerően rohamoz. Köp az összes elmúlt napokra, melyek nem ilyen bolondok, undort keltőek és förtelmesek, nem ilyen féktelenek és részegen-ordítva vigyorgók. (Különben ez a tér hétköznapiakon osztályok szerint van felosztva a séta céljaira: közepén a szerelmes altisztek és a „közép”-osztály sétálnak, baloldalt a diákok, munkások és a járókelők, a jobb felőli széles járdán pedig a tanárok, papok és a „megkésített uraságok”.) Itt, a téren, a házak között most elkeveredik a selyemplüss dominókkal, harlekinekkel, pulcinellákkal, bajazzókkal, maharadzsákkal, osztrák feldbebelekkel, hóhérokkal, sans-culotte-okkal, kozákokkal, bűvészekkel és táncosnókkal. Ezek az „igazi” maszkok, arcukon finoman megfeszülő, elasztikus álarcokkal és félálarcokkal, akik ismerik a quadrille néhány meghajlását, és akik általában figyelmesen fűjják a „juhuhú” ismerőseik füleibe. S bár itt alábbhagy valamennyire az álarcos csöcselék szemtelensége és neveletlensége, ezek az igazi maszkok mégis szoknek előle, cinikus elővigyázattal befogva az orrukát.

A szökőkút mellett, melynek vizéből Mrko éppen az imént ivott, és bajusza szárnyáról még mindig csurog a vízsugár a nadrágjára, kék dominóba öltözött, izgó-mozgó, ideges ember müködik. Hosszú nád horgászbótot tart a kezében, a horgon köznösleges lókolbász; a versenyzőnek bele kell harapnia a csalétekbe, és a foga között megtartania; de a kezét nem használhatja eközben; a kolbász így az övé lesz. Feltalálója — Manizelo, a város ismert kereskedője — „csalinak” nevezte el ezt a szerszámot. Lám, az öreg Mrko is, kezdetben restellkedve, később pedig dühösen, hiába igyekszik célt érni. Tátog és tátva marad a szája, mert a fura horgász ügyesen elkerüli. Végül megpróbálja Sukan is habzik a szája és hevesen kapdossa a levegőt mozgékony állkapcsaival, de hiába. A „csali” csábítja az éheseket vagy az önhitt ügyeskedőket, körülötte pedig sikongó nevetés.

A „csalító” nem messze megnyitották „mészárszéküket” az Iketić testvérek. Mandić-Cvikota községi kézbesítő segédletével tompa bárdokkal kutyahúst vagdálnak és kínálgatják a népnek, az pedig harsogva nevet. „Cvikota, Cice és Alija — egy ördögnek három fia!” — kiáltozzák nekik.

Megérkezett a piacra az a ponyvával letakart különös kocsi is, mely egész nap füstöl; elnevezték „pokoli pöfögőnek”. Négy jelképesen maszkírozott jó barátunk jutott az az élvezet, hogy a híres sinji „harambasa” szármát készítsék. Tolonganak körülöttük a helyi inyencek, akiket messziről odacsalt az erős fűszerek és a főt sódar illata.

Marić bíró az „Alka” kávéház felé törtet. Körülötte a lármás, sűrű sokaság döfködi az álarcatlanokat, csipkedni, lökdösi őket, bóg, nyög és liheg. A nők cserregnek, mint a verebek ebben a tolongásban.

— Ez inszolencia, letépték a kabátom gombját! — tiltakozott Marić, s közben meghajolt a válogatott társaság előtt, mely az „Alka” kávéház ablakában, az összetolt asztaloknál helyezkedett el. — Szabad?

Ez volt a „horvát” kávéház, arra lent a „jugoszláv”, amaz a harmadik pedig a „papi” kávéház, az uzorásoké. Ebbe a „nemzeti”-be járt Zrnić mint jövődöbéli képviselő. Ma elhozta Ada asszonyt is. A kövér, rokonszenves Tinka mindjárt körülvette panaszaival, míg férje, a korpulens šjor Marko, háború utáni gabonakereskedő, aprított hercegovinai dohányt tubakolt. A társaságban ott ültek még Rokvić patikus, apró feleségével, a bőbeszédű Pava asszonnyal, aztán az örök műkritikus, tönkrement hadi-

¹ Amilyen a kezdet — olyan a vég. (Amint a függöny felgördül, látszik, milyen lesz az ünnepély.)

szállító, gúnynevén šjor Luigi-, „Canavazza”. Csatlakozott hozzájuk Kalkiéc is, és most — tán a karneváli „politikai zűrzavarban” és egyenlőségben — Mariéc bíró is.

Zrnić, a felesége jelenléte miatt és mert abba kellett hagynia a preferansz partit, rosszkedvű.

— Tehát, ön is egyetért velem az idei farsang utolsó keddjének megítélésében? — csapott le a bíróra mindjárt šjor Luigi, a kritikus.

— Nem tudom, mi az ön véleménye — mondta Mariéc, miközben leült.

— Al levare delle tende si conosce la festa!¹⁾ — hozakodott elő a közmondással Kalkiéc.

— Gyatra — szólt šjor Luigi.

— Che laconica brevitás!²⁾ — ironizált Kalkiéc.

— Csak semmi latinizálást, kérem! — nézett rá Zrnić, és még jobban felforrnt belül.

— És ezek az egyetemisták sem csinálnak semmit — szólt közbe Pava asszony, szemével követve egy éppen belépő egyetemista csoportot.

— Törődj a magad dolgával! — lökte meg a patikus. — Ha befejezik tanulmányoikat, majd dolgoznak akkor!

— És mikor fejezik be?! Ugyan! — fordított hátat az asszony sérődötten.

— De bár jókedvűek lennének! — sóhajtotta Ada. — Ez a mai ifjúság... Én mindig énekeltem. Emlékszem az akkori maszkabálra: La giovinezza me chiama a goder, che me importa poi morir!³⁾ Táncoltunk, vígadtunk...

— Drágám, az élet megszökik előled, az emberek változnak — szólt gúnyosan Zrnić. — Nézzétek Manizellót a „csalijával”!

— Che indovinazion!⁴⁾

— Hagyja rá, Ada — simogatta meg az asszony térdét Tinka. — Az enyém is ilyen, ilyen unalmas.

— Csak azt szeretném tudni, ki eteti ezt a bolondokházát... Ki adja rá nekik a pézt? — dörmögte a gabonakereskedő.

Ebben a pillanatban nagy nehezen betoltak a kávéházba egy jókora gyerekkocsit, minden bizonnyal ikreknek valót. A kocsiban maskarába bújtatott emberke káromkodott dühtől vörösen, szorosán bepólyázva, akár egy igazi csecsemő, valójában övekkal át- meg átkötözgetve, mint valami dühöngő örült. Szegény, bedőlt két minden hájjal megkent csalónak. Kezdetben jól játszott a pólyás szerepét, mindaddig, amíg cucliból, befogva az orrát, erővel meg nem itatták tejbe áztatott nagy adag szennalevéllal, egy lovaknak való hashajtóval. És amikor a ritka história befejeződött, behozták ide a kávéházba, hogy így büdösen, betojtan, elátkozva az összes úristeneket és lator szenteket, elszórakoztassa az embereket, míg „összegyűjtik számára az önkéntes adományokat”. Ráadásul vastag kötelekkel hálózták be a babakocsit, csak ez a veszett, komolyan szitkozódó negyvenéves fejecske kukucsált ki belőle, melynek tulajdonosa teljes erővel rázta egyedülálló börtönét.

— Hát szabad így káromkodni, te kis csúnya! Anyukát szépen kell megkérni: kérek, anyuka, cicit! Várj, míg hazaérünk, anyuka tisztába teszi a popsikát, és leteszi a kicsit csicsizni — tente, tnte! — gügyörészett édesen a „gouvernante”.

— A kés fog itt beszélni, Kruno, meglásd, Krisztusra mondom, a keresztfán! Eressz el, szarházi! Az anyátok... zsványok! — zokogta görcsösen a „gyermekecske” és köpköd, akit ér.

¹⁾ Lakonikus tömörség (a kifejezésben).

²⁾ Az ifjúság élvezeteket kínál, mit bánom én, ha aztán meg is kell halnom!

³⁾ Micsoda ötlet!

— Nagyságos asszony, megtöröljük a csipkezebkendővel a gyermek szájacskáját? — kérdezte gondterhelten a „gouvernante”, az „anyuka” pedig basszus hangon utasítja:

— Mosogatórongyot a pofájába!

A „babát”, általános röhögés közepette, megkocsikáztatták az asztalok között.

— Ó, ha valami ilyent kieszelnének a mi Franónkkal is?! — kiáltott fel a nevetéstől fuldokolva Zrnić.

— Vjeko, az istenért! — meredt rá Ada.

— Mi minden nem jut eszébe a mi jövődő képviselőknek?! — vetette közbe a patikus, hogy elsimítsa a kellemelenséget.

— Miféle népképviselő! — mormogta Kalkiéc. — Tűzoltó! Pumpjer! Nem képviselő.

— Frano, az istenért...

— Gyerünk, ne vessünk — ajánlotta félősen Tinka.

— Semmi különös, ha mondom. Semmi különös! — ismételte gongosan Luigi. — Hol vannak a valamikori karneválok!

A kávéházba beviharzott a „bűvész”, különben az ipariskola igazgatója és Sokol-tag, aki még Zrnić pályafutásának kezdete előtt „össze akart akaszkodni” politikai ellenfelével. Finom, fekete, szarkofág alakú dobozba egy enyvből készült és rózsaszínűre festett, bebalzsamozott „orrot” helyezett; az orr pamutba volt ágyazva a világoskék selyemmel kibélelt dobozban, melynek fedelét elegáns mozdulattal nyitogatta ki. Az asszonyok ráismertek Zrnić orrára, és magukban kuncogtak, mindaddig, amíg a rugózat nem kezdte életre kelteni, és akkor, persze, szemérmesen elfordultak, visszafojtva nevetésükt.

— E un po disgustoso!⁵⁾ — csücsörítette száját Ada.

— Il vero „Pumpjer”!⁶⁾ — köhintett a bosszú örömeivel Kalkiéc.

— Hogy éreznéd magad, ha veled tennének ilyen csúfot — súgta bátyjának Ada szemrehányóan.

— Ne is beszélges ezzel a szellem-tővel — gúnyolódott Zrnić.

— Te vagy a szellentő, megértetted?! — vörösödött el Kalkiéc és zöld szeme villámokat szórt.

— Horvátú beszéni, horvátú! Horvátok vagyunk, vagy nem? — kiálta túl őket hamis jókedvvel Tinka.

— Ön páratlanul replikáz! — szólt Mariéc hidegen Kalkiéchez.

— Nekem is van nyelvem, mint akárki másnak!

— Kimegyünk egy kicsit a levegőre? — fordult a gyógyszerészhez Pava asszony.

Azokban elkésett vele. A kávéház valósággal rengett a „medve” döngő lépteinek és már elnehezült szökdécselésének súlya alatt. A tulajdonos későn lépett közbe, Sjekirica, akár a játékban a talont, egyszerűen félretolta.

— De a bolhák! — nyögte jajveszékelve a tulaj, az „idomító” azonban őt is beszórta bolhaporral, amiből még mindig volt a zsebében.

— Hölgyeim és uraim, eredeti ázsiai medve! — jelentette be ünnepelesen Sjekirica.

— Orosz? — vetette valaki közbe.

— ... Közép-ázsiai. Táncol, dörmög és hajlong. Nagyszerűen állja a verést, a bőre öt centiméter vastag. Parancsoljanak, próbálják ki, tíz dinár egy ütés a vastaghúsra. Tessék, tessék! Onkéntes adományokat köszönettel elfogadunk. Itt az alkalom, még egy kicsit lehet, uraim, mert szótöbbséggel beválasztottak bennünket a zsvány „Krnje” felett ítélkező Legfelsőbb bíróságba.

⁵⁾ Egy kissé izléstelen!

⁶⁾ Igazi „tűzoltó”!

A medvebőr nyílásain szürke hab tört elő. Kero most egy tele korsó sört hozott a „mackónak”, majd egy csomag „Adria” csokoládét is kibontott. Ez megint visszaadta egy kissé az erejét.

— Sjekirica, mondd csak, ki van a bőr alatt? — súgta a gabona-kereskedő.

— Húsz dinárért megmondom, šjor Marko!

— Adjál neki, adjál — mondta részvétellel Tinka.

— Nesze, itt van! — elözte meg őket Kalkiéc, és bepottyantotta a húszast Kero „kasszájába”.

— Köszönjük. Ha összegyűjtöttük az adományokat, akkor megmondom... Tessék, tessék!

— Add ide azt a dorongot, hadd ódalítsam meg egy kicsit! — patant föl vidáman Zrnić.

— Parancsoljon, šjor Vjeko. Tíz dinár!

— De Vjeko, az istenért! — próbálkozott Ada.

— Csak nem fogja verni...? — esett gondba Tinka.

— Ugyan már, vastag a bőre... — szólt a patikus.

— Húzd közelebb, húzd csak közelebb! — lóbálta Zrnić a botot tisztes távolságról. — Így. Ahá! Még egyszer... Puff! Aha!

A mackó kacagatóan forgott a láncon, menekülve a nem valami isten tudja, milyen erős ütések elől.

— Jó férj lenne belőle, türelmes — rezonált Rokviéc.

— Ki? — kérdezte Tinka.

— Hát a „mackó” — rángatta a vállát mérgesen amaz.

— Ki tudja, nős-e?

— Ha nem, vízbe kellene fojtani! — vigyorgott Kalkiéc. — Meg-
erdemli.

Váratlanul egy sípoló, hektikás hang süvített végig a kávéházi termen:

— Szégyen! Szégyen, gyalázat!

A sarokasztaltól Josko Mladar rázta öklét tiltakozóan Zrnić felé:

— Embert ütleget?! Szégyellje magát! Nincs bőr az arcán?! — remegett sápadtan az izgalomtól.

Ez a széles gorkiji tremolóokban siránkozó, szamaritánus lázadó egy szempillantás alatt elcsendesítette a termet.

— De ki ez? — igyekezett feltalálni magát Zrnić.

— Senki és semmi! Vörös szemét! Carogna porca!?) — lobbant fel Kalkiéc.

— Vigyázzon, mit beszél! — rázkódott meg a haragtól Mladar.

— Uraim, nyugalom, uraim, nyugalom! — könyörgött a tulajdonos.

Sokan fölkeltek asztaluktól, és biztonságba helyezték a palackokat, poharakat.

— Mladar úr! — lépett Mariéc az egyetemistákhoz. — Mit kíván ön? Nem tudna más módon szórakozni?

— Verést, ez az, amit ő kíván! — futotta el a méreg Kalkiécot ismét.

— Kérem, Mladar, hagyja el a kávéházat! Azonnal, kérem, minden magyarázkodás nélkül! — lépett fel energikusan a vendéglős.

— Kidobni! — üvöltötte Sjekirica, és azonnal oda is fordult a zavart Zrnićhez: — Negyven dinár, elnök úr!

Josko Mladar az elnémult társaság felé fordult, valósággal keresztüldöfte véres, gyulladással szemével és úgy sziszegte:

— Eljön még... az én időm is!

Sarkon fordult és kirohant a kávéházból.

— Hallották? — böszült fel Kalkiéc.

— Pszt... Frano... Frano! Istenem!

— Hagyjad! — legyintett Zrnić.

¹ Disznó gazember.

— Á, nem marad ez ennyiben! — fortyogott Kalkiéc.
— Ugyan, mit várhat tőle, hisz az anyja... — kezdte Pava asszony, de észrevéve Mariécot, ajkába harapott.

— Na és mit csinál a mi asinus in pelle ursink?⁸⁾ — csapta össze tenyerét Mariéc.

Mindannyian megfordultak. A „mackó” a konyhába vezető hármas lépcsőn pihent.

— Csak nem ütötte meg túlságosan, Vjeko? — sajnálkozott Ada.

— Ezt annak az egyetemista számárnak kellett volna...

— Frano! Már megint kezdted...

— Nagy igazság, az ember bot nélkül ellustul — mondta Marko, a kereskedő.

— Halló, Sjekirica! Ki van a bőr alatt? — kérdezte Mariéc.

— Ön, elnök úr, még egy dinárt sem adott — nyújtotta kezét Sjekirica a bíró felé, és amikor megkapta a tízdinárost, megsúgta:

— Berleša!

— Hahaha!... — tört ki a jelenlévőkből.

— De ki is lehetne más — nevetett végre Zrnić is.

— Azt mondtuk, meg kellene nősíteni! — jegyezte meg Rokviéc.

— Látja, ez igen, ez aztán volna valami! — szólt „Canavazza”, aki a politikai képesbeszédben hallgatott, mint a sár. — Kukucskálni!

— Hogyhogy kukucskálni?

— Hát a kulcslyukon a hálószobába, porco dindio!⁹⁾ — serecintett šjor Luigi.

— A régi szokás szerint — szólt Rokviéc.

— Csakhogy kell, aki finanszírozza és szervezi a dolgot! — mondta gondterhelten „Canavazza”.

— Azt a legkönnyebb...!

— Hahahaha... — fuldoklottak a kacagástól a férfiak, az asszonyok pedig kíváncsian fürkészték őket.

— Biztosan valami disznóság jutott az eszükbe! — találta ki Pava.

— Anélkül ki se bírnák! — értett vele egyet Tinka.

— A szemtelenjei!

— Di carnevale ogni scherzo vale!¹⁰⁾ — kacsintott rájuk Mariéc.

— Megjött a zenekar is. Itt lesz mindjárt Krnje! — szólt Zrnić, és megigazította székét az ablaknál.

A téren még szédítőbb hullámvész viharzott át. A lilavörös papírmasé zenészek most, az általános féktelenség harmadik és utolsó szakaszában, bepityókázva, akár többi testvéreik, fújták és recsegették rongyokkal fölékesített hangszereiket, ritmus és melódia nélkül, mindenki magának. Ők voltak az előőrsei Karneváli Hercegnek, aki zegzugos útját a környező utcákban itt, a téren felállított vesztőhelyen fogja befejezni, itt fog elhamvadni mindezekkel a gyermeki örömökkal, ezzel a napvilágra került emberi mocsokkal és házard, véres játékkal, mindazzal együtt, amit Ó Karneváli Délutánja szült meg és ébresztett fel az emberi kobakokban.

— Jaj, nézéétek, ott van a mi rokonszenves šjor Mirkónk — sikkantotta Ada asszony.

És valóban, a klarinéttel a kezében ott hintázott negédesen „Okarina”, mint a babacsörgő, szemecskéi játékosan forogtak, akárcsak valami tréfás reklámé.

Jön!

Jön a viháncoló gyereksereg, tömör, rongyos falka, fülsiketítően füttyül és ordít. Durrogó-pattogó petárdákat dobál, gyufát gyújtogat, fenyőfa

⁸⁾ Medve bőrbe bújt számár.

⁹⁾ Enyhe szitok: malackodó pulykakakas.

¹⁰⁾ Szó szerint: a karnevál idejében minden ötlet értékes (annyi mint: mindent szabad).

botokra tűzött vagy erősített és hamuval töltött bűdös bádogdobozokban pedig bűzlő, füstöl petrólem ég. Halad ez a fáklyásmenet, szikraesőt kerget a levegőben, figyelmetlenül elcsöpögteti a gyűlékony anyagot, és a meztelen lábak széthordják, eltapossák.

Jön!

A fáklyahordók után, már fáradtan és összekeveredett lépésben, akár a visszavonuló, vert had, jönnek a karneváli méltóságok, az ügyesek és esküdtek, a hétköznapiak e megvetett civil bagázsa. A téren azonban megélénkülnek. A méltóságokat tyúktollak és az éjjeliedény „sisak” alól kilógó egérfarkok ékesítik. Markolatig vörös festékbe mártott fakardott hordoznak, övükbe pedig női bugyikat tűztek, és lobogtatják őket a levegőben, káromgva, mint a holló. Talán ezek is „corpora delicti”-nek számítanak és jelképei „Krnje” életmódjának. Minden itt van, amit ők legsúlyosabban inkrimináltak: a telhetetlenség, a bűn, az érzékiség egyaránt. Mögöttük a „bús özvegyek” jajonganak, a fenekét verdesi mindahány, akaratlanul is megmutatva ily módon a bánat színét és fonákját. Az ügyészek a hajdani városi iktatóból származó, hatalmas, összefirkált és mindenféle tintával összepacnizott kartonokat cipelnek, közönséges, rozsdás drótból való, piros szemüvegük van, melynek az a rendeltetése, hogy tanultságukat és komolyságukat bizonyítsák a „bírótság” előtt. A harmadik sort az esküdtek töltik ki, sánták, púposok, vakok, csonkák — isten mindenhatóságától megcsúfoltan vagy a csodabogar ember bélyegével; talán éppen a szerepük követeli meg, hogy ne is igyekezzenek szánakozni senkin, mert maguk is a méltánytalanságot szenvedettek példái.

Égő torkukból, valahogy mindannyian apatikusan éneklük „Krnje halotti szerenádját” — az ítéletet.

*Amit falni lehetett,
káposztát, szalonmát,
fölfalta azt Krnjesa,
mint ordas a birkát.
Krnje, Krnje, Krnjesa,
nem segít most ármány,
végy búcsút az élettől,
telhetetlen sárkány!*

Kétoldalt a részeg uszály egy másfajta refrént ismételtet kárörvendve. Ebben gyűlölet csendül egy élő, mindannyiunktól ismert istenteremténye — a vendéglős iránt:

*Ezt a vén Krnjet itt,
kocsmárosok dicsérik.
Hogyha Krnje nem volna,
víz se volna a borba’.*

Ezek a siralmas kakastollak, pogány kalpagok, undorító parókák, melyekkel e toprongyos maskarák felcicomázták magukat — zsíros női szoknyájuk szegélye a földet sópri és bukdácsolnak benne —, ez a tökrészeg rongyosgárda, mely ebben az önként vállalt, gyötrelmes környezetben, Krnje processziójában, rémséges varázslók förtelmes gyülekezeteként elcsigázottan bőgi jelképes áldozata fölött a halál és a bosszú dalát — ez a csöcselék most utat tör magának az embertésztaiban, és beleárad, gomolyog a piactéri sokaságba, akár a patak poshadó vizébe az állati belek, bendő, paták, szarus lehorzsolódások és szőröcsomók undorító, nyálkás, véres lerakódása.

Jön!

„Djidji”, a város sátáni agyalágyultja, dühöngő megszállottja, az ekszhibicionista, aki önmagát kergeti kegyetlenül ostonnal, mint a „Sony

boy” versenylovat, rozsliszt kovással van bemaszatolva. Meztláb toporog, bokája és talpának boltozata megkékül.

Jön!

A bús özvegyek között három rég elhervadt városi virágszál menetel, kelyhükről fedeles szárnyú lepkék hordják a kankós váladék „himporát”. Fenyőtoboz koszorú koronázza hamuszín, kócos hajzatukat, és ebben a félhomályban — mint valami csigolyákból összerótt füzér — lekúszik meztelen nyakukon, hernyóként tekereg derekuk és csípójük körül, a vége pedig szabadon leng, mint az elvetett gyeplőszár. Az egyik asszonyforma teremtés alacsony, kövérkés testalkatú, szétvetett, vaskos lábakkal, égő, blenoreikus szemekkel, nagy érett paradicsom kinövésére emlékeztető tömpe, dagadt orral, fansali képpel. Ordító basszus hangon énekel, dülöngél, egy palack szilvapalinkával hadonász. A csúfneve „Bécsi”, olyan régi cég ez. A másik még öregebb, a húgy, a rothadás, a pállott ágynemű bűze árad belőle. Alakra olyanforma, mint barátnője, mesterségét — úgy látszik — abbahagyta, és most hideg marhahúst, porcogós csontot árul, amit maga gyűjt össze vagy kunyerál ki a vágóhídon. A harmadik valamivel magasabb és jóval fiatalabb náluk, s még falusiasan öltözik: fején kendő van és fekete kötött ujjast visel. Göndör, fekete hajában szalmaszálak és mindenféle törmelék; istállókban hempereg, padlásokon hál. Mindig szemérmes, szája bal sarkában valami érzelmes-büntudatos mosoly ül, szomorúan, lehajtott fővel jár mindig, de mindez, ó, annyi női bájt kölcsönöz neki. Keze gyapjúgombolyaggal és kötőtűkkel van elfoglalva most is, parasztfuszeklit kötöget, mintha még ott pislákolna benne a régi, paraszti törődés és a hasznos munka szokása. Ezek a harisnyák tán jelképezik is egyúttal mindazt, amit elveszített: ő maga meztláb jár, de egymás után köti őket, az új meg új, fehér és fekete, gyapjú- és pamutharisnyákat. A neve Maro, és nyalogatják a szájukat utána, emiatt viszont irigyek rá emezek, akik erőszakkal és ijesztgetéssel behajszolták a kicsapongásnak ebbe a ceremóniájába.

— Én is ítélek neki! Én is ítélek! — rikácsolja a „Bécsi”.

— Te nő vagy... Neked nem lehet! — csipkelődnek vele az esküdtek.

— Nem vagyok nő, nem akarook...!

— Nagy kurva is vagy még ráadásul! — bosszantják az ügyészek.

— Én is ítélek... én is ítélek neki... akarok, akarok! — makacs-kodott és föl-fölhajtotta a flaskót, majd amikor észrevette az előkelő társaságot a kávéházban, a fenekére tapsolt és elküldte nekik a „képet” a tenyerén, „postán”.

— Mara, mintha az isten is annak teremtette volna! — tátotta el száját šjor Luigi „Canavazza”, amikor meglátta a menetben azt a némbert.

— Kit...? Minek...?

— Berleša feleségének!

— Magnifico! — kiáltott fel Kalki. — Faremo anche noi qualche carnevalata!¹¹⁾

— Isteni ötlet! — kacagott Zrnić.

— Bravó, šjor Luigi! Őszit ezen fölű még jót is teszünk velük. Még visszatánáhat mind a kettő az igaz útra! Viccen kívül! — fecsegett šjor Marko.

Ada asszony halkan odaszólt Tinkának:

— Én rosszul vagyok ezektől az asszonyoktól!

— Itt van Krnje, itt van a Krnje! — tapsolt tenyerébe váratlanul Pava.

— Húzgálják a nyelvét és pislogtatják a szemét! Nagyszerű! Finom! Finom!

¹¹ Fenséges! Csinálunk mi is egy-két „karnevált” (ti. bolondságot).

— Che fino, che fino¹²⁾ . . . — sápadt el Kalkiéc, most látva először az idei karneváli herceget.

Itt van!!!

Egy négyszögletes, alacsony, sebtében összeeszkábált és zöld rácsozattal körülkerített deszka kocsin, felborzolt tollú, tetves kotlósként, aranyozott antik karosszékekben egy gigászi bábuóriás ült. Gyűröttten és felfújott pocakkal. Zöld, sárga és fekete, szénával-szalmával kitömött, spárgával és dróttal legdurvábban megvarrt zsákokba volt öltöztetve, a fejét papírmáséból csinálták az ipariskolában. Rendjelek verdesik Krnje mellett a kocsis rázkódásától és felfújódnak az érdemszalagok, a hatalmas, lyukas kesztyűkből szalma szóródik, üvegszemei csörögnek kartonüregükben, piros festékekkel megfestett valódi ökörnyelve pedig kígyóként tekereg. A Krnje fotelje alatt ülő gyerkőc egy spárgát húzogató, mellyel minden pillanatban kiölti Krnje nyelvét. A kocsit két sovány füles húzza, s Krnje őrei, a fáradságtól lihegve és verejtékbárzadtól ragacsosan, időnként segítenek nekik.

Ez a Karneváli Herceg!

Az idei a feudalizmus képviselőjét, Frano Kalkiécot személyesíti meg és karikírozza, aztán Marka Rapočot, az újgazdag gabonakereskedőt, X csendőrt és mindezek szellemi serkentőit az összes ismert jelkép-változatokban. Itt van a Császári Tanács rendszalagja, a Kalkiéc család tulajdona, Krnje egyik markában összefogva itt vannak a nyulak, kakasok, dísznők és a teknősbéka, itt van Kalkiéc fehér keménygalléja és ezüstös-fekete, lazán megkötött nyakkendője, s itt van végül, hogy félreértés ne essék, az ő nagy „érdemrendje” a belerajzolt zöld toronnyal a város közepén. Krnje hatalmas pocakján felirat áll: „gabonarakta és csirketemető”, és ott van rajta Rapoč közismert, félkilós bolti lakatja is. Krnje arca komor, amilyen mindkettőjüké, ezeké a zord élő uraságoké, nyelve kiöltve, szeme kimeresztve, füle szőrös. Jobb markában a rút figura gumibotot, kézbilincset, puskatust és vérvörös emberszívet tart. Krnje előtt az utólag rögtönzött akasztófáról egy kehely és füstölő lóg.

— De mit bámulnak rajtunk ezek a maszkok? — csodálkozott Pava.

— Carogne porche, nem maszkok — szitkozódott „Musa” magában.

— Vonuljunk vissza — ajánlotta Zrnić.

— Azt nem! Megörültél? . . . Ne vessünk mi is! — suttogetta Kalkiéc dacos vakmerőséggel és konoksággal.

Az egész kávéház somolygott a bajsza alatt, csak az egyetemisták sarokasztala röhögött hangosan és bosszúsomjjasan.

Gyűlöletüket csepergették Krnjere látható jelekkel, lelkük mélyéből préselték ki.

Ez már többé nem a „carrus navalis”¹³⁾ ősrégi, román harci hagyománya, noha gyilkos fullánkját megtartotta; nem is római katolikus, pompózus, tüntető nagylelkűség, mellyel megengedik a népnek, hogy vízkeresztől hamvazószerdáig telezabálja magát hússal; nem is pogány ünnepek ártatlan mulatságai ezek. Nem a carne-levare, a böjt vértelen szokása ez, s nem a carne-vale¹⁴⁾ naiv helyi változata! Íme, ez a közönséges maskarádé egyszerre félreérthetetlen váddá alakult Krnje személyében. Maga a „Krnje” név is, váratlanul, más magyarázat fényében világosodott meg: a város piócája ez, mely hizik, lassan, szalmaszálon, gyönyörrel szívvi a nép vérét, valami rettenetes és hatásos recept szerint.

— Kinek az ötlete, kinek az ötlete volt? — csikorgatta fogát Kalkiéc, és mindjárt meg is felelt önmagának: — Ott van, kié . . . Egyetemisták,

¹² Mi a finom, mért finom . . .

¹³ Hadiszékér.

¹⁴ A hús jó dolog.

munkások, csavargó népség, csőcselék ez mind, carogne, assasini¹⁵)... És az az arcátlan hetvenkedő megfizet nekem még ezért a gazemberségért! — gondolt az ügyvéd Josko Mladarra. Hogy fogja magát az ellenzék listáján jelöltetni, amikor, lám, a rendszer igazi ellenzéke is kigúnyolja. És mindjárt fagyos hidegség költözött a csontjaiba, de aztán, akár a fuldoklónak, eszébe jutott minden lehető eszköz, a megvesztegetés és a szép ígéretek eszköze, mert a fenyegetés nem válik be ezeknél. És akkor tekintete véletlenül ráesett a falusiakra, Silvestarra, Andrijára és Stipanra, akik benmaradtak a városban, hogy lássák Krnje elégetését. Apropó, enyhíteni kell a védelmet abban a tyúkpörben, és tartani kell az egyensúlyt Zrnić párthívei miatt is a választásokig, utána meg... ahogy lesz.

Sötét lett, mint a zsákban, de végre is nagy késéssel gyenge villanyfény gyulladt tizenegynéhány fali kandeláberen és a tér közepe fölött függő két csilláron. A színek elkeveredtek, akár a tarka légcsavar vagy a játékszélmalom forgásakor, megsötétedtek a ruhák és megcsillantak az üveg ékszerek. Ezzel a hunyorgó fénnel mintha vágóban érkeztek volna ide az éjszakai nyugtalanság és az intimebb izgalmak édes borzongásai, az emberek és a maszkok egy pillanatra ellankadtak, hogy aztán még bősztübben fölzsibognak az örvénylő körforgásban.

Krnje körül a tömör sorok ideges mozgolódásából látszott, hogy hamarosan megkezdődik a nagy ítékezés. Az „örök” elláták hivatalos „ténykedésüket”, távol tartották hátukkal, amennyire lehetett, az ítélszék — egy söröshordókra állított emelvény körül szorongó sokaságot. Azután, a fejek erdeje fölött, nagy nehezen, átvittek az emelvényre három széket és két barna nagy vendéglői padot. Az asztallal hiába próbálkoztak keresztülvergődni, le is mondták róla.

A bírósági emelvény fölé hajolt Krnje, mint valami ördögi óriás, rettenetes árnyékával befedte ezt az egész sérthetetlen területet. Késő volt már, hogy arrébb tegyék, hisz alig maradt életben az a két szegény füles csacsi is, melyeket aztán a „Tomislav” kávéház folyosóján helyeztek biztonságba. El kellett kezdeni és minél előbb befejezni. Az elnöki székbe a sohasem túlságosan elázott Sjekirica ült.

Az ülnökök helyét annak a szerencsétlennek a „gouvernante”-ja és „anyukája” foglalták el, aki negyvenéves fejvel gyerekkocsiban lekötvé, oly rossz órában volt kénytelen megengedni egész emésztőrendszerének delikát izmait. Ennek a kettőnek ily módon adták meg a nyilvános elismerést azért az ügyességükért, mellyel legtöbb pénzt kerestek és legtöbb nézőt nevetettek meg.

Ezután, a már előre megbeszélte módon, szétszögtették a titulusokat.

Balról a padon a következők ültek: Cice Iketić (a kutya-mészáros) mint „államügyész”; a „védők”, a „pokolpöfög” két tagja mint elismert ingyenecsek; aztán az „örök” és mindenki, akinek csak sikerült helyet fognia e diabolikus méltóságok közül.

A másik padon, jobboldalt, bezárva ily módon a pódium négyszögét, az esküdtek szorongtak, mögöttük pedig a tanúk és a közönség, mely felémelt fővel úgy hullámozott, mint a tenger az alacsony sziget körül.

Az esküdtek között ott zihál még mindig Berleša, akit Kero jutalmul csempészett a bíróságba. Berleša ragyog a tisztességtől, amelyben része van. A rútságnak ez az Adoniszé, úgy tetszik, most még torzabb, mint különben. Vöröses, nyüzött békára emlékeztetnek lógó szemzacskói; az orra és az állkapcsa ellentétes irányban, a füle felé csavarodik; tátott szájjal liheg, és alsó állkapcsával, akár egy tépőfoggal, harapdálja a fölsőt, s a szeme hülyén szelíd és álmos.

¹⁵ Gazemberek, nyilkosok.

— Megkezdődik az ítékezés e zsvány fölött, aki után a zsaruk nem szaglászna, mint miutánunk — jelentette be ünnepélyesen Sjekirica. — Átadom a szót Gice ügyész úrnak.

— Róla én minek beszélnek sokat — rivallta az ügyész a tér fölött. — Mindenki jól ismeri az Ő falánkságát, paráznságát és gögjét, rosszabb, mint a papoké... Azt javasolom, büntetése legyen halál!

— Úgy vaan...! — üvöltötte a tömeg, és az ordításon át föltörtek a dal hullámjai:

*Halál, Krnje, a büntetésed,
nem segít most ármány,
végy búcsút az élettől,
telhetetlen sárkány!*

— Mit mond a védelem? — kiáltott fel Sjekirica.

— Semmi mást, csak azt, hogy kinjai megrövidíttessenek!

— Úgy vaaan... — dörögte a tömeg.

— Ha már így egyetértünk, mit mondanak az esküdtek? — emelte föl Sjekirica a hangját. — Mit mondasz te, Berleša? — fordult hozzá szigorúan.

— Azt kérdi tőled... a bíró, hogy igaz vagy hamis a K-Krnje — kürtölte Kero Berleša fülébe.

— Én azt gondolom, hogy ingaz... — dörögte a volt „mackó”.

— Hahaha... — visszhangzott a bírósági emelvényen.

— Ki hozta közénk ezt a bolondot, kérdem én, tekintetes és nagytekintetű bíróság, kedves és drága népem... — kezdte egy esküdt, aki egész évben ezt az alkalmat várja, hogy mint szónok megmutatkozzon.

— Ne darálj összevissza!

— Fecsegő!

— Fogd rövidre, te mákvirág! — parancsolta Sjekirica. — Élet vagy halál?

— Halál! — Valamennyi esküdt királyian föllált és karját lengette.

— Gyújtsd! — emelkedett fel Sjekirica.

„Krnje” azonban már égett, meggyújtotta, azaz valójában meglincselte az a tömeg körülötte. Legelőbb fekete füstoszlop tekeredett fölfelé, majd előtört a világító, fehér szalmaláng is. A nép, meghökkenve a tűztől, ijedten meghátrált, az „örök” alig tudták kirántani Krnje alól a kocsit, s aztán ez az egész égő oszlop, akár egy szénakupac, összerogyott és egy szempillantás alatt elhamvadt. Fölötte azonnal folytatták vidám ugrálásukat a maskarák és a gyerekek.

A piactér hamar megritkult, a kormos csatamezőt meg széttaposták. Minden hamar kihunyott, elcsitult, akár a büntudat, akár a délutánra odaajándékozott, de büntettükkel mindjárt el is játszott sérthetetlenség, akár a közmegebotránkozástól megsütött lelkismeret.

Josko Mladar azután a kávéházi eset után elvegyült a karneváli bolondozás tolongásában, ott őgyelgett makacsul, s most egyszerre megérezte, hogy ez a jobb életre vágyó belső szenvedélye fenségessé magasztosult; noha mennydörögve és gyűlölettel lobogott benne, úgy érezte meg, mint a szrelmet. „Ó, istenek, adjátok nekem a szenvedélyt, hatalmas, erős szenvedélyt, hogy szeressem” — forrt. „Ó, ajándékozatok meg az igazak szenvedélyével, hogy meglássam az emberben a fényes napot, hogy gondos nyai szeretetet hinthessenek!” — szavalta könnyekkel a torkában, megrendülve és ugyanakkor megborzongva a hirtelen kerekedett szélvihartól. S folytatta is az „énekek éneke” emfaticus stílusában. „Ó, vegyétek el tőlem és temessétek homokba apró szenvedélyeimet, égessétek el sekélyességüket és gyengeségüket, adjátok, hogy szenvedélyes tűz legyek, amikor a gyengeség jeges esője éget, változtassatok jéggé és maradjak is jég, amikor

apró, nyomorult kis szenvedélyeim kicsiny tüzei pörkölnek.”

— Nyavalyás! — rikkantotta hirtelen az arcába valami szemtelen női maszk, egy másik pedig még eszeveszettebben támadt rá:

— Haza, tanulni!

Szive megremegett és egy pillanat alatt lezuhant röptéből a földre. Az emberek azért „jobbkezesek” — ötlött eszébe —, hogy könnyebben eltalálhassák szívüket.

Amikor pedig belépett nagyapja kocsmájába, Sjekirica, Kero és Berleša éppen osztzkodtak. Berleša nyakban viselt, még földes zacskójába egy marék aprópénzt szórtak, és a zacskót jó mélyen ledugták, egészen a hasára, „nehogy ellopják tőled”.

Egy órával később azonban, a sötét kocsmában, titkon, Kero elvágta a madzagot és ellopta a zacskót az egész keresettel, s amikor ez megvolt, visszaengedte lassan Berleša lógó fejét az asztallapon terpeszkedő okádékba.

Borbély János fordítása

Részlet a szerző KURLANOK című regényéből, amelyet a Fórum Könyvkiadó az idén jelentet meg magyar nyelven.